
ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Τα προβλήματα των πολιτών μέσα από τις αναφορές

Δράσεις του Συνηγόρου

Διεθνείς δραστηριότητες

Ο Συνήγορος στη Βουλή

Ειδικές εκθέσεις 2016

Παραπομπές σε δικαστικό ή πειθαρχικό έλεγχο

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ποιοτικά χαρακτηριστικά

Ο αριθμός των αναφορών που κατατέθηκαν στον Συνήγορο το 2016 εμφανίζει αύξηση από το προηγούμενο έτος (11.915 από 11.502). Σταθεροποιείται δηλαδή η αυξητική τάση των τελευταίων ετών της κρίσης και πλέον οι αναφορές στον Συνήγορο την περίοδο 2010-2016 αντιπροσωπεύουν το 43,4% του συνόλου των αναφορών από την έναρξη της λειτουργίας του. Επιπλέον, ο μέσος ετήσιος αριθμός των αναφορών την περίοδο 2010-2016 σταθεροποιείται σε σημαντικό υψηλότερο επίπεδο από εκείνο της περιόδου 1999-2009. Συγκεκριμένα, την πρώτη δεκαετία της δραστηριοποίησης του θεσμού ο μέσος ετήσιος αριθμός αναφορών ήταν 10.500 αναφορές περίπου ενώ την τελευταία επταετία (2010-16) εκτινάσσεται στις 13.000.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η αποτίμηση της «συστημικότητας» των προβλημάτων που προκύπτει από την εξέταση των θεματικών περιοχών που εντάσσονται οι αναφορές των πολιτών. Στα πάγια προβλήματα οργάνωσης και λειτουργίας της διοίκησης και τις παθογένειες της πολυνομίας και των πολλών συναρμοδιοτήτων που χαρακτηρίζουν το μεταπολεμικό κράτος στη χώρα μας προστίθεται πλέον ο «θεσμικός ίλιγγος», δηλαδή η αδυναμία πολιτών και διοίκησης να παρακολουθήσουν τις συνεχείς και ραγδαίες μεταβολές στα επιμέρους ρυθμιστικά εργαλεία της πολιτείας. Ενδεικτικό αυτού του φαινομένου είναι ότι το πλήθος των αναφορών που δεν κατέστη δυνατή η επίλυσή τους λόγω της ύπαρξης νομοθετικών κενών ή άλλων οργανωτικών δυσλειτουργιών αντιπροσωπεύει το 2016 το 10% περίπου του συνόλου των αναφορών που διερεύνησε ο Συνήγορος (βλ. Γράφημα 4). Έχει επίσης διαπιστωθεί ότι συχνά πολίτες και διοίκηση δεν γνωρίζουν τις αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει κρίσιμους τομείς της καθημερινότητας και η παρέμβαση της Αρχής λειτουργεί ως καταλύτης για τη διευκρίνιση των κανόνων που ισχύουν χωρίς απαραίτητα να διαπιστώνεται κακοδιοίκηση (βλ. Γράφημα 3). Η παρέμβαση όμως του Συνηγόρου καταλήγει κατά κύριο λόγο σε διαπίστωση προβλημάτων κακοδιοίκησης (47,38% των αναφορών που εξετάστηκαν) τα οποία με τη διαμεσολάβησή του επιλύονται και πάλι σε πολύ μεγάλο ποσοστό (83,39%), γεγονός που σηματοδοτεί τόσο την αποτελεσματικότητα της Αρχής όσο και την ανταπόκριση της διοίκησης στις προτάσεις της (βλ. Γραφήματα 9, 10, 11).

Όπως είναι αναμενόμενο, το κύριο μέρος των αναφορών επικεντρώνεται και το 2016 σε εκείνους τους τομείς που σχετίζονται περισσότερο με τα δημοσιονομικά, ασφαλιστικά και προνοιακά μέτρα πολιτικής που συνεχίζουν να μεταβάλλουν δομές και σχέ-

σεις του κράτους και των υπηρεσιών του. Τα καθημερινά αυτά προβλήματα των πολιτών προκύπτουν ανάγλυφα από τα ποσοτικά δεδομένα της δραστηριότητας του Συνηγόρου κατά το 2016. Έτσι, τα ασφαλιστικά θέματα και τα ζητήματα φορολογίας αντιπροσωπεύουν και φέτος το μεγαλύτερο πλήθος των αναφορών, ενώ αναφορές που σχετίζονται με τη χωροθέτηση, αδειοδότηση και παρακολούθηση έργων και δραστηριοτήτων και τον πολεοδομικό σχεδιασμό παρουσιάζουν και πάλι τάσεις αύξησης (βλ. Γραφήματα 9, 10, 11). Και κατά την τρέχουσα χρονιά οι φορείς προς τους οποίους στρέφεται η διαμεσολαβητική προσπάθεια του Συνηγόρου εντοπίζονται στα Υπουργεία Εργασίας (Ασφαλιστικά Ταμεία), Οικονομικών, Εσωτερικών και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (α' και β' βαθμού). Φορείς δηλαδή με τους οποίους οι πολίτες έρχονται συχνότερα σε άμεση επαφή για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στα οποία έχει επικεντρωθεί η δημοσιονομική και ανθρωπιστική κρίση.

Η ένταση της κρίσης στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας αντικατοπτρίζεται στη γεωγραφική κατανομή των αναφορών η οποία αποτυπώνεται στη συγκέντρωση των περισσότερων αναφορών στην Αττική και την Κεντρική Μακεδονία (Αθήνα, Θεσσαλονίκη). Είναι αξιοσημείωτο πάντως ότι η γεωγραφική κατανομή των αναφορών που υποβλήθηκαν το 2016 (αναφορές ανά 10.000 κατοίκους) δείχνει συνεχιζόμενο υψηλό αριθμό στις νησιωτικές περιοχές της χώρας (Βόρειο και Νότιο Αιγαίο, Ιόνια νησιά). Το γεγονός αυτό αποτελεί ένδειξη της έξαρσης των φαινομένων χωρικού και κοινωνικοοικονομικού αποκλεισμού που λειτουργούν σωρευτικά τα τελευταία χρόνια.

Κατά το 2016, ανάμεσα στα θέματα δικαιωμάτων του ανθρώπου, το κύριο βάρος έπεσε σε δράσεις του Συνηγόρου για το προσφυγικό ζήτημα, ευλόγως ενόψει των συνεχιζόμενων μεταναστευτικών ροών. Στον τομέα της κοινωνικής προστασίας, προέχουν και πάλι οι υποθέσεις κοινωνικής ασφάλισης, όπου οι πλημμέλειες στην εφαρμογή των νόμων εντείνονται από το έλλειμμα ενημέρωσης των πολιτών. Από τις θεματικές κατηγορίες της ποιότητας ζωής αναδεικνύονται κυρίως η χωροθέτηση, αδειοδότηση και παρακολούθηση λειτουργίας έργων και ο πολεοδομικός σχεδιασμός. Στις υποθέσεις σχέσεων κράτους – πολίτη ξεχωριστή θέση κατέχουν η φορολογία, οι μεταφορές και η ενίσχυση ανέργων, θεσμός ιδιαίτερα ευαίσθητος ενόψει της ανθρωπιστικής κρίσης. Οι αναφορές για δικαιώματα του παιδιού σχετίζονταν κατά κύριο λόγο με την εκπαίδευση, τη μέριμνα ανηλίκων και την οικογενειακή ζωή.

Για το **προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα**, ο Συνήγορος συνέχισε τις παρεμβάσεις του ελέγχοντας αλλά και συμβουλευοντας τη διοίκηση προκειμένου να αντιμετωπίσει τις τρέχουσες προκλήσεις. Σημαντική πρωτοβουλία αποτέλεσε η συνεργασία τόσο με

ομόλογους θεσμούς της ευρύτερης περιοχής, με στόχο ένα κοινό σχέδιο δράσης για τη διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ανθρώπων που περνούν τα σύνορα, όσο και με εμπλεκόμενους δήμους, με στόχο την ενημέρωση και συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στην υποδοχή, προσωρινή εγκατάσταση και κοινωνική ένταξη των προσφύγων. Επισημαίνονται ιδιαίτερα οι παρεμβάσεις για την ανάγκη στελέχωσης και συντονισμού των υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται στις δομές φιλοξενίας, τη μέριμνα για τους ασυνόδευτους ανηλίκους και το πρόγραμμα εκπαίδευσης των παιδιών προσφύγων. Δεν παραμελήθηκαν οι εκκρεμότητες της τρέχουσας μεταναστευτικής πολιτικής, καθώς σειρά αναφορών έδωσε στον Συνήγορο την ευκαιρία να παρέμβει σε υποθέσεις όπως οι άδειες διαμονής για εξαιρετικούς λόγους, οι άδειες για εξαρτημένη εργασία και η ένταξη αλλοδαπών ανηλίκων.

Στα θέματα **κοινωνικής ασφάλισης**, ο Συνήγορος προσέκρουσε και αυτή τη χρονιά σε διαχρονικά φαινόμενα αποσπασματικής νομοθέτησης και αυθαίρετης διοικητικής πρακτικής. Προβλήματα στην άσκηση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων προκαλούν οι καθυστερήσεις, οι οργανωτικές δυσλειτουργίες των ασφαλιστικών φορέων και η παραβίαση διαδικαστικών εγγυήσεων κατά τον καταλογισμό και την αναγκαστική είσπραξη οφειλών. Ειδικότερες επίκαιρες παρεμβάσεις αφορούσαν, μεταξύ άλλων, την αναγνώριση πλασματικού χρόνου, την ασφάλιση απασχολούμενων με μειωμένο ωράριο ή τελούντων σε επίσκεψη εργασίας, την ένταξη σε ρυθμίσεις ασφαλιστικών οφειλών, την παρακάλυψη διεκπεραίωσης συνταξιοδοτικών αιτημάτων λόγω οφειλών, την προηγούμενη ακρόαση κατά τη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης, την ενημέρωση σχετικά με κρατήσεις επί συνταξιοδοτικών ποσών, τη συνταξιοδότηση ασφαλισμένων με χρόνο ασφάλισης εξωτερικού καθώς και σειρά ειδικών περιπτώσεων συντάξεων Δημοσίου. Οι τομείς της **υγείας και πρόνοιας** έφεραν και κατά το 2016 τον Συνήγορο αντιμέτωπο με καταστάσεις κρίσης. Οι υλικοτεχνικές και οικονομικές δυνατότητες της πολιτείας καθορίζουν μεν την πληρότητα του δικτύου των φορέων πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας περίθαλψης, δεν δικαιολογούν όμως την απουσία οργανωμένων μονάδων. Προβλήματα που έχουν τεθεί κατ' επανάληψη είναι η υποστελέχωση και η έλλειψη υποδομών, με ποικίλες συνέπειες στην υποβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και σε παράβλεψη των ελάχιστων προδιαγραφών ασφαλούς περίθαλψης. Ακόμη λιγότερο δικαιολογημένη είναι η διαιώνιση προβλημάτων μη οφειλόμενων σε δημοσιονομική στενότητα, όπως η παραβίαση των δικαιωμάτων των ασθενών για πρόσβαση σε φακέλους τους ή για προσήκουσα διερεύνηση των καταγγελιών τους και η αδυναμία του συστήματος ψυχικής υγείας να διαφυλάξει τα δικαιώματα των ψυχικά ασθενών. Επίσης, συνεχίστηκαν οι αναφορές πολιτών και παρεμβάσεις του Συνηγόρου για δυσλειτουργίες κατά την εφαρ-

μογή του προγράμματος αντιμετώπισης της ανθρωπιστικής κρίσης, την καταβολή του λεγόμενου κοινωνικού μερίσματος και τη χορήγηση του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ), ενώ αναδείχθηκαν ιδιαίτερα περιπτώσεις ανισότητας κατά την αναγνώριση του δικαιώματος για επιδόματα πολυτέκνων. Στο πεδίο της μέριμνας ανηλίκων, ο Συνήγορος αντιμετώπισε περιπτώσεις παραβίασης δικαιωμάτων σε ιδρύματα παιδικής προστασίας και δυσλειτουργίες στην υλοποίηση του προγράμματος «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής».

Οι διαπιστώσεις και παρεμβάσεις σχετικά με το **δικαίωμα εργασίας** εστιάζουν στην αύξηση της ανεργίας και στον κίνδυνο μακροχρόνιου αποκλεισμού, καθώς η χορήγηση παροχών ανεργίας υπόκειται σε συνεχώς αυστηρότερες προϋποθέσεις και σε πρακτικές συσταλτικής ερμηνείας των οικείων διατάξεων. Οι πολιτικές απασχόλησης επικεντρώνονται μεν στην προσπάθεια ένταξης περισσότερων ομάδων του πληθυσμού στην αγορά εργασίας, ιδίως μέσω της οργάνωσης προγραμμάτων κοινωφελούς χαρακτήρα ή μέσω της επιχορήγησης επιχειρήσεων για την πρόσληψη ανέργων, ωστόσο, και στις περιπτώσεις αυτές, δεν διασφαλίζονται πάντοτε τα θεμελιώδη εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα των απασχολούμενων. Παράβαση των αρχών της διαφάνειας και της χρηστής διοίκησης διαπιστώνει ο Συνήγορος και κατά τη διερεύνηση διαδικασιών επιλογής προσωπικού στο Δημόσιο ή στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, ενώ και στις περιπτώσεις αναγνώρισης επαγγελματικών δικαιωμάτων η διοίκηση αποδεικνύεται ανέτοιμη να ενσωματώσει ευρωπαϊκούς κανόνες. Η **φορολογία** αποτελεί και αυτή τη χρονιά πεδίο τριβών: η μεγιστοποίηση και επιτάχυνση της είσπραξης δημόσιων εσόδων, θεμιτός καταρχήν στόχος του διοικητικού μηχανισμού, οδηγεί σε φαινόμενα κακοδιοίκησης όταν δεν συνδυάζεται με ταυτόχρονη προστασία του φορολογούμενου. Ο Συνήγορος εντόπισε δυσλειτουργίες ή αδυναμίες του Taxinet που οδηγούν σε διπλή φορολόγηση ή απώλεια εισοδημάτων για τους πολίτες και κάλεσε τη διοίκηση να συμμορφωθεί με δικαστικές αποφάσεις, να αναστείλει τη βεβαίωση οφειλών όταν δεν έχει στη διάθεσή της επαρκή στοιχεία και γενικότερα να αποκαταστήσει φορολογικές αδικίες. Οι φορολογικές αρχές κατά κανόνα αρνούνται να προβούν σε αποκαταστατικές ενέργειες, αντιμετωπίζουν με δυσπιστία αιτήματα άρσης κατασχέσεων ή απαλλαγής από φορολογικά βάρη και αποδυναμώνουν το δικαίωμα ανταπόδειξης. Ειδικότερες επίκαιρες παρεμβάσεις του Συνηγόρου αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τον φόρο κληρονομιάς απαλλοτριωτέων ακινήτων, την εκχώρηση ανείσπρακτων μισθωμάτων στο Δημόσιο, τον συμψηφισμό παρακρατηθέντος φόρου, τα τέλη κυκλοφορίας, τα δημοτικά τέλη επί ακινήτων και τους ακατάσχετους λογαριασμούς.

Η ενασχόληση του Συνηγόρου με τις **υπηρεσίες κοινής ωφέλειας**,

όπως ιδίως η ηλεκτροδότηση, η ύδρευση, οι μεταφορές και η χρήση δημόσιων υποδομών, οδηγεί στη διαπίστωση πολλαπλής υποβάθμισης σε σχέση με την ποιότητά τους, τον κοινωνικό τους χαρακτήρα και την προστασία του πολίτη ως συναλλασσόμενου. Η ποιότητα ζωής υποβαθμίζεται ακόμη περισσότερο για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, ενώ αποτελεί ζητούμενο για όλες τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας ή μη απώλεια του κοινωνικού χαρακτήρα τους και η ισορροπία μεταξύ αντικρουόμενων αντιλήψεων εταιρικής διακυβέρνησης. Στο πεδίο της ηλεκτρικής ενέργειας, το μεγαλύτερο μέρος των αναφορών ανάγεται στον κοινωνικό τους χαρακτήρα και συνοψίζεται σε αδυναμία αποπληρωμής οφειλών, αιτήματα διακανονισμών, μετακύλιση οφειλών από τον πραγματικό στον συμβατικό καταναλωτή, ανησυχίες για επικείμενη ή συντελεσθείσα διακοπή παροχής καθώς και ένταξη στο Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο, ενώ σε ιδιαίτερος επίκαιρο ζήτημα αναδεικνύονται οι ρυθμιζόμενες χρεώσεις της ΔΕΗ που δυσχεραίνουν τους ήδη επιβαρηνμένους οικιακούς καταναλωτές. Ανάλογα φαινόμενα παρατηρούνται στα ζητήματα ύδρευσης, τόσο στο πεδίο ευθύνης της ΕΥΔΑΠ όσο και σε εκείνο των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης, οι οποίες επιπλέον βαρύνονται με την εγγενή αδυναμία του διψυούς χαρακτήρα τους ανάμεσα στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα. Παρεμφερή προβλήματα παρατηρούνται τόσο στις αστικές συγκοινωνίες, όταν οι επιχειρήσεις καλούνται να ασκήσουν κοινωνική πολιτική υπέρ ανέργων ή σπουδαστών, όσο και στα δρόμια των αυτοκινητοδρόμων, όπου η νομική φύση των εισπρακτικών μηχανισμών περιορίζει τις δυνατότητες παρέμβασης του Συνήγορου. Κατά το 2016 ο Συνήγορος έδωσε ξεχωριστή έμφαση στις παρεμβάσεις του για το **αστικό και περιαστικό περιβάλλον**, με κύριους άξονες τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, την τήρηση της νομιμότητας, την κατανόηση της δυσχερούς πραγματικότητας που συναντά η διοίκηση αλλά και την επιμονή στη διαμεσολάβηση ως τρόπο επίλυσης των ζητημάτων που θέτουν οι αναφορές των πολιτών. Σε μείζον ζήτημα αναδεικνύεται η χρήση του δημόσιου χώρου, καθώς πρέπει να εξισορροπηθούν οι ανάγκες της επωφελούς για το κοινωνικό σύνολο χρήσης και της οικονομικής αξιοποίησης, αλλά και να αντιμετωπιστεί η έλλειψη σταθερών όρων και συνθηκών που οδηγεί σε ασάφεια και καταστρατήγηση, αυθαίρετες και άναρχες επεκτάσεις, απώλεια δημόσιας περιουσίας, μετάλλαξη του αστικού χώρου και στρέβλωση του φυσικού τοπίου. Η καθημερινότητα στη σύγχρονη πόλη απαιτεί την εγρήγορση του κράτους, τόσο για τη διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών όσο και για τη ρύθμιση της χρήσης χώρων και της κίνησης των πολιτών υπό όρους ασφάλειας αλλά και σεβασμού της ιδιοκτησίας. Σε περιπτώσεις αυθαίρετης δόμησης, ο Συνήγορος καλείται να παρέμβει τόσο με βάση αναφορές πολιτών που επιδιώκουν την κατεδάφιση ή απομάκρυνση αυθαίρετων εγκαταστάσεων όσο και με βάση αναφορές των ίδιων των αυθαιρετούντων που επιδιώκουν την άρση κυρώσεων. Σε ζητή-

ματα αντιπλημμυρικών έργων ο Συνήγορος καλείται να παρέμβει τόσο προληπτικά, όταν πολίτες διαμαρτύρονται για ανυπαρξία ή ανεπάρκεια προστασίας, όσο και αποκαταστατικά, όταν οι πολίτες διεκδικούν αποζημίωση μετά τη ζημία σε βάρος των περιουσιών τους. Ενδεικτικές συστηματικής υποβάθμισης της ποιότητας ζωής είναι και οι αναφορές για οχλούσες δραστηριότητες εντός ή εκτός του οικιστικού ιστού, υποθέσεις στις οποίες η διοίκηση δεν είναι πάντοτε σαφές ποιο από τα μέρη προσπαθεί να προστατεύσει. Στην ειδική έκθεσή του «Επιχειρηματική δράση και προστασία του περιβάλλοντος», ο Συνήγορος καταγράφει προβλήματα στη διαδικασία χωροθέτησης, αδειοδότησης και λειτουργίας επιχειρήσεων δευτερογενούς τομέα και πρωτογενούς παραγωγής, συνοψίζοντας σημεία στρέβλωσης της ενεργειακής επιχειρηματικότητας και σκιαγραφώντας προβλήματα στη λειτουργία συνεργείων και άλλων συναφών δραστηριοτήτων εντός του αστικού ιστού.

Στο πεδίο της **εκπαίδευσης**, διαπιστώνεται ότι η διοικητική λειτουργία δεν χαρακτηρίζεται από την απαιτούμενη ευελιξία και παρεμποδίζεται από γραφειοκρατικά κωλύματα, εμμονές και δυσλειτουργίες, με άμεσες επιπτώσεις στον παιδαγωγικό σκοπό. Ο Συνήγορος εξέτασε μεγάλο αριθμό αναφορών που αφορούν την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και ειδικότερα τη στελέχωση και την κτιριακή κατάσταση των σχολικών μονάδων, την εγγραφή, μετεγγραφή, φοίτηση και μεταφορά μαθητών, τη σχολική ζωή, την εκδήλωση και διαχείριση περιστατικών σχολικής βίας, τις συμπεριφορές εκπαιδευτικών, την ενημέρωση των γονέων, την υποστήριξη παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, την εγγραφή και φοίτηση παιδιών Ρομά, παιδιών προσφύγων και μεταναστών και ιδίως όσων παραμένουν αναγκαστικά στην Ελλάδα μέχρι την εξέταση των αιτημάτων διεθνούς προστασίας τους. Σημαντικός ήταν ο αριθμός των υποθέσεων που σχετιζόνταν με τη σχολική ζωή και τη διαχείριση περιστατικών σχολικής βίας από τις σχολικές μονάδες, ενώ παραμένουν πολλά από τα προβλήματα που έχουν επισημανθεί στο παρελθόν για την ειδική αγωγή. Στο πεδίο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αντιμετωπίστηκαν ζητήματα μετεγγραφών και οικονομικής ενίσχυσης. Η διοικητική δράση για ζητήματα **προστασίας της προσωπικότητας**, όπως η ιθαγένεια, η αστική και δημοτική κατάσταση, τα προσωπικά δεδομένα και η προστασία της οικογένειας και ανηλικότητας, συνοδεύεται από ιδιαίτερη ευαισθησία. Αποτελεί, ωστόσο, παθογένεια το γεγονός ότι η ευαισθησία αυτή αντί να παροτρύνει τη διοίκηση σε ανάληψη ευθύνης και σε αποτελεσματικές λύσεις την εξωθεί μάλλον σε φοβική και συντηρητική στάση. Ο Συνήγορος αντιμετώπισε και αυτή τη χρονιά σοβαρές επιπλοκές στις πολιτογραφήσεις και στους καθορισμούς ιθαγένειας, με ιδιαίτερα επώδυνη τη διαπίστωση ότι έχει ουσιαστικά αποδυναμωθεί, πριν καν τύχει εφαρμογής, η νέα διαδικασία κτήσης ιθαγένειας λόγω γέννησης και φοίτησης στην Ελλάδα. Παρενβή επίσης σε σειρά

περιπτώσεων διοικητικής ακαμψίας για ληξιαρχικά και δημοτολογικά ζητήματα, ενώ σημειώνει με ικανοποίηση τη θετική έκβαση πολυετούς διαμεσολάβησής του για τη μεταγραφή ονοματεπώνυμων με λατινικούς χαρακτήρες στα δελτία αστυνομικής ταυτότητας και τα διαβατήρια. Επίσης, και αυτή τη χρονιά ο Συνήγορος ενεργοποίησε τον διαμεσολαβητικό του ρόλο σε περιπτώσεις ανηλίκων που αντιμετωπίζουν προβλήματα στο οικογενειακό ή κοινωνικό τους περιβάλλον, επιδίωξε συναντήσεις με τα εμπλεκόμενα μέρη, ενεργοποίησε φορείς και υπηρεσίες και αναζήτησε λύσεις στην κατεύθυνση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, ενώ παρενέβη και σε υποθέσεις σχετικές με την προστασία προσωπικών δεδομένων ανηλίκων.

Οι **διοικητικές παθογένειες** αποτελούν εξ ορισμού το κύριο αντικείμενο του Συνηγόρου, οπότε η παράθεση ειδικότερων παραμέτρων ή γενικεύσιμων φαινομένων δεν μπορεί παρά να είναι ενδεικτική και να ακολουθεί την επικαιρότητα. Σε ενδημικό φαινόμενο των χρόνων της δημοσιονομικής στενότητας αναδεικνύεται η ανάπτυξη και αυτονόμηση εισπρακτικών πρακτικών, καθώς ο γενικός ανελαστικός στόχος της κάλυψης ταμειακών κενών υπερακοντίζει τον εκάστοτε ειδικό ουσιαστικό στόχο, όπως προκύπτει με ιδιαίτερη ένταση στις περιπτώσεις των παραβάσεων Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας και των παραγραφών. Δεν παύουν να εκπλήσσουν οι ευφάνταστες πρακτικές της διοίκησης προκειμένου να παρεμποδίσει την πρόσβαση των διοικουμένων σε στοιχεία που τους αφορούν, ενώ αναδεικνύεται σε καινοφανές πρόβλημα η άγνοια της δημόσιας λειτουργίας προξενείων σε ιδιωτικά γραφεία.

Αναπτύσσοντας τη δράση του ως φορέας ειδικών αρμοδιοτήτων, ο Συνήγορος εκπληρώνει ταυτόχρονα αυτοτελείς υποχρεώσεις εκπόνησης ειδικών ετήσιων εκθέσεων, τις οποίες έχει αναλάβει δύναμη των αντίστοιχων διατάξεων διεθνούς, ευρωπαϊκού ή εθνικού δικαίου. Όσον αφορά την **καταπολέμηση των διακρίσεων** (Ν. 3304/2005 και ήδη από φέτος Ν. 4443/2016), επιβεβαιώνεται η διαχρονική διαπίστωση ότι το ζήτημα της πραγματικής ισότητας ξεπερνά τα χαρακτηριστικά της ατομικής αναφοράς και προσλαμβάνει συστημική διάσταση, καθώς κατάλοιπα καχυποψίας έναντι του διαφορετικού αποτυπώνονται όχι μόνο στη συμπεριφορά της διοίκησης αλλά ακόμη και στη νομοθεσία. Θέματα διακρίσεων που απασχόλησαν τον Συνήγορο είναι κατά κύριο λόγο η στεγαστική αποκατάσταση των Ρομά, οι περιορισμοί του δικαιώματος εργασίας λόγω ιθαγένειας, τα μέτρα εύλογων προσαρμογών υπέρ αναπήρων, η αιτιολόγηση ορίων ηλικίας σε προσλήψεις, η νομική θέση των παιδιών που μεγαλώνουν εντός ομογενεϊκών οικογενειών. Για την **ισότητα φύλων στις εργασιακές σχέσεις** (Ν. 3896/2010), ο Συνήγορος διαπιστώνει και πάλι ότι παρά το πλούσιο και δυναμικό νομοθετικό πλαίσιο, που οφείλεται σε ενσωμάτωση και εφαρμογή ήδη ισχυόντων

ευρωπαϊκών κανονιστικών κειμένων, δεν έχει υπάρξει διάχυση και εμπέδωση της νομοθεσίας, της ευρωπαϊκής νομολογίας και των σχετικών πρακτικών εφαρμογής. Στον ιδιωτικό τομέα, οι εργοδότες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν την εγκυμοσύνη, τη μητρότητα και την οικογένεια ως επιβαρυντικά στοιχεία, ενώ συχνά φαινόμενα είναι και η ανασφάλιστη εργασία, η χαμηλά αμειβόμενη εργασία και η μερική ή εκ περιτροπής απασχόληση. Ο δημόσιος τομέας εμφανίζεται σχετικά συνεπέστερος στην υλοποίηση της νομοθεσίας, κυρίως όσον αφορά τους πολιτικούς τακτικούς δημόσιους υπαλλήλους, καθώς ύστερα από πολυετείς προσπάθειες οι προτάσεις του Συνηγόρου τυχάνουν μερικής ή και ολικής αποδοχής.

Ασκώντας την αρμοδιότητά του για εξωτερικό έλεγχο στις διαδικασίες **επιστροφής αλλοδαπών** (Ν. 3907/2011), ο Συνήγορος ήταν παρών στις επιχειρήσεις επανεισδοχής, διενεργώντας δειγματοληπτικό έλεγχο στο 45% των ακτοπλοϊκών κι αεροπορικών επιχειρήσεων από τα νησιά, για τις οποίες είχε ειδοποιηθεί, ενώ συνέχισε τις επισκέψεις σε προαναχωρησιακά κέντρα και αξιολογήθηκε θετικά από αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά την τακτική αξιολόγηση της χώρας ως προς το «κεκτημένο Σένγκεν». Ως «Εθνικός Μηχανισμός» για την **πρόληψη των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης** σε χώρους στέρησης της ελευθερίας (Ν. 4228/2014), ο Συνήγορος επισκέφθηκε καταστήματα κράτησης εστιάζοντας σε προβλήματα όπως η παλαιότητα και ακαταλληλότητα των κτιριακών εγκαταστάσεων, η απουσία προγραμμάτων δημιουργικής απασχόλησης και ψυχαγωγίας, οι ελλείψεις στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και οι διαδικασίες πιστοποίησης αναπηρίας, ενώ υπέγραψε μνημόνιο συνεργασίας με το Υπουργείο Δικαιοσύνης με στόχο την ανάπτυξη κοινών δράσεων για την προστασία των δικαιωμάτων των κρατουμένων. Επίσης, επισκέφθηκε αστυνομικά κρατητήρια, χώρους διοικητικής κράτησης αλλοδαπών, χώρους ψυχιατρικής φροντίδας και κοινωνικής μέριμνας.

Τέλος, στο πλαίσιο της ειδικής αρμοδιότητάς του για **προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού** (άρθρο 1 παράγρ. 1 εδ. β' Ν. 3094/2003), κατά το 2016 ο Συνήγορος ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την ενίσχυση του δημοκρατικού χαρακτήρα του σχολείου, τη βελτίωση του νομοθετικού και διοικητικού πλαισίου της παιδικής προστασίας σε συνδυασμό με την επιμόρφωση επαγγελματιών και εθελοντών που ασχολούνται με τα παιδιά, καθώς και την εκ του σύνεγγυς παρακολούθηση του προσφυγικού ζητήματος με διατύπωση προτάσεων για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών που μετακινούνται. Έλαβαν επίσης χώρα πλούσιες δράσεις με και για τα παιδιά, καθώς και δικτύωση και συνεργασία με συναρμόδια υπουργεία, δημόσιες υπηρεσίες και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Αριθμητικά στοιχεία

Κατά τη διάρκεια του 2016 ο Συνήγορος δέχτηκε 11.915 νέες αναφορές. Από τα στοιχεία των αναφορών για το 2016 προκύπτει ότι (βλ. Γράφημα 3) το 47,38% ήταν βάσιμες, δηλαδή η καταγγελία του πολίτη ήταν δικαιολογημένη και υφίστατο όντως κακοδιοίκηση, το 44,25% αβάσιμες, δηλαδή η διοίκηση είχε τηρήσει τη νομιμότητα, ενώ για το 8,37% διακόπηκε, για διάφορους λόγους, η έρευνα. Από τις βάσιμες αναφορές (βλ. Γράφημα 4): επιλύθηκε με τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου ποσοστό 83,39%, επιλύθηκε χωρίς ενέργειες του Συνηγόρου (από την ίδια την υπηρεσία ή ύστερα από παρέμβαση άλλου φορέα) το 1,39%, η επίλυση στάθηκε αδύνατη στο 10,03% για λόγους που οφείλονται σε νομοθετικά κενά ή οργανωτικές αδυναμίες και δυσλειτουργίες της διοίκησης, πάγιες ή συγκυριακές, ενώ στο 5,19% δεν έγιναν δεκτές από τη διοίκηση οι προτάσεις του Συνηγόρου. Μεγάλο ποσοστό (29,11%) των προβλημάτων κακοδιοίκησης εξακολουθεί να εντοπίζεται στα ασφαλιστικά ταμεία και σε ΝΠΔΔ τα οποία εποπτεύει το Υπουργείο Εργασίας, ενώ ακολουθούν η αυτοδιοίκηση με 21,75% και τα Υπουργεία Εσωτερικών με 11,88% και Οικονομικών με 11,80% (για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Γράφημα 6). Ο ιστότοπος του Συνηγόρου είχε 1.163.095 μοναδικούς επισκέπτες και 6.137.611 προβολές σελίδας, ενώ το δημόσιο προφίλ του στο Facebook στα τέλη του 2016 είχε 15.444 μέλη και στο Twitter 4.983 ακόλουθους/followers.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ

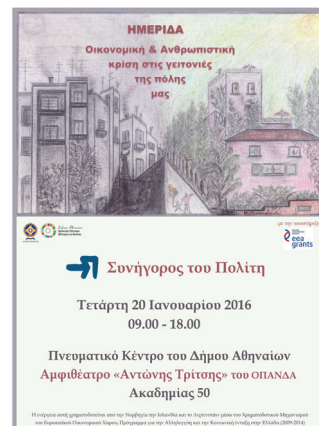
Εξορμήσεις στην περιφέρεια

- Κλιμάκιο του Συνηγόρου επισκέφθηκε τη Λάρισα και την Καρδίτσα (30 Μαρτίου-1 Απριλίου). Στο πλαίσιο της επίσκεψης έγιναν συναντήσεις εργασίας με τους δημάρχους των δύο πόλεων, με εκπρόσωπους της τοπικής αυτοδιοίκησης, με στελέχη δημόσιων υπηρεσιών καθώς και με πολίτες για την υποβολή αναφορών, ενώ διενεργήθηκαν αυτοψίες σε οικισμούς Ρομά, εγκαταστάσεις φιλοξενίας προσφύγων και φυλακές.
- Κλιμάκιο του Συνηγόρου επισκέφθηκε την Κόρινθο (20 Απριλίου), όπου πραγματοποιήθηκε ανοιχτή εκδήλωση ενημέρωσης δημόσιων φορέων και πολιτών για το έργο της Αρχής. Στο πλαίσιο της ίδιας επίσκεψης έγιναν συναντήσεις εργασίας με τον δήμαρχο και στελέχη δημόσιων υπηρεσιών καθώς και με πολίτες για την υποβολή αναφορών, ενώ διενεργήθηκαν αυτοψίες σε καταυλισμούς Ρομά και φυλακές. Η δράση αυτή χρηματοδοτήθηκε από τη Νορβηγία, την Ισλανδία και το Λιχτενστάιν μέσω του Προγράμματος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου

για την Αλληλεγγύη και την Κοινωνική Ένταξη στην Ελλάδα (2009-2014).

Ημερίδες

- Ο Συνήγορος διοργάνωσε στις 20 Ιανουαρίου ημερίδα με θέμα «Οικονομική και ανθρωπιστική κρίση στις γειτονιές της πόλης», στην οποία παρουσίασε τα συμπεράσματα έρευνας που είχε διεξαχθεί το 2015 για τα προβλήματα της καθημερινής ζωής σε γειτονιές της Αθήνας, του Περάματος και του Δήμου Νίκαιας - Ρέντη. Στην ημερίδα συμμετείχαν οι δήμαρχοι, εκπρόσωποι αρμόδιων υπουργείων, της Περιφέρειας Αττικής και άλλων φορέων, στελέχη ομόλογων Αρχών της Ιρλανδίας, της Ολλανδίας και της χώρας των Βάσκων, καθώς και εξειδικευμένοι επιστήμονες. Τις θέσεις του Συνηγόρου και τα πορίσματα της έρευνας παρουσίασαν ο Αναπληρωτής Συνήγορος Βασίλης Καρύδης και ο Βοηθός Συνήγορος Ιωάννης Σαγιάς¹.
- Σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 9 Φεβρουαρίου, ο Συνήγορος παρουσίασε τον *Οδηγό δικαιωμάτων και παροχών για ευάλωτες ομάδες* που εξέδωσε στα τέλη του 2015 καθώς και τον εξειδικευμένο σχετικό ιστοχώρο (www.synigoros-solidarity.gr). Ο Οδηγός και ο ιστοχώρος δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου για την Αλληλεγγύη και την Κοινωνική Ένταξη στην Ελλάδα (2009-2014). Στις 7 Μαρτίου, ο Συνήγορος και η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος συνήψαν συμφωνία συνεργασίας² για τη διάθεση και τη διάδοση του Οδηγού με αξιοποίηση των δομών της ΓΣΕΕ και των κατά τόπους συνδικαλιστικών οργανώσεων.
- Ο ρόλος των Αρχών Ίσους Μεταχείρισης στην αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους και των διακρίσεων, οι νέες προκλήσεις για το θεσμικό πλαίσιο, ζητήματα ελευθερίας του λόγου και η πρακτική των μέσων ενημέρωσης συζητήθηκαν σε ημερίδα που διοργάνωσε ο Συνήγορος στις 12 Απριλίου. Συμμετείχαν εκπρόσωποι του Συμβουλίου της Ευρώπης, ομόλογοι με τον Συνήγορο θεσμοί από την Αλβανία και την Τουρκία, και εισηγητές από τον νομικό και τον δημοσιογραφικό κόσμο³.

1 <http://www.synigoros.gr/?i=kdet.el.news.340216>

2 <http://www.synigoros.gr/?i=kdet.el.news.353414> και <http://www.synigoros.gr/?i=kdet.el.news.345902>

3 <http://www.synigoros.gr/?i=human-rights.el.danews.361020>

- Στις 19 Μαΐου, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και ο Συνήγορος συνδιοργάνωσαν ημερίδα με θέμα «Φυλακές, δικαιώματα, διαφάνεια και λογοδοσία – Ο ρόλος των εποπτικών μηχανισμών»⁴. Στο πλαίσιο της ημερίδας υπεγράφη μεταξύ του υπουργείου και του Συνηγόρου, υπό την ειδική του αρμοδιότητα ως «Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων και της Κακομεταχείρισης», προγραμματική συμφωνία συνεργασίας για την αποτελεσματική παρακολούθηση των όρων διαβίωσης στα Καταστήματα Κράτησης και την προστασία των δικαιωμάτων των κρατουμένων⁵ (βλ. «Πρόληψη βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης»).
- Στις 8 Δεκεμβρίου ο Συνήγορος παρουσίασε την ειδική έκθεσή του με θέμα «Επιχειρηματική δράση και προστασία του περιβάλλοντος», παρουσία εκπροσώπων της κεντρικής διοίκησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης και επαγγελματικών φορέων⁶.

- Στις 16 Δεκεμβρίου ο Συνήγορος, σε συνεργασία με τον Υπουργό Επικρατείας Χριστόφορο Βερναρδάκη, διοργάνωσε δημόσια συζήτηση για τη νομοθετική ρύθμιση της διαμεσολάβησης ως διαδικασίας επίλυσης διαφορών μεταξύ πολιτών και διοίκησης. Στόχος της συζήτησης ήταν να αναδειχθούν οι διοικητικές διαδικασίες που είναι δεκτικές θεσμικής διαμεσολάβησης, οι περιπτώσεις που θα έπρεπε να εξαιρεθούν, η υποχρεωτικότητα του σταδίου αυτού, η διαδικασία κατάρτισης μπτρώου διαμεσολαβητών, οι κίνδυνοι αποτυχίας της θεσμικής διαμεσολάβησης και οι τρόποι αντιμετώπισής τους.

Συναντήσεις εργασίας

- Στις 15 Ιανουαρίου ο Αναπληρωτής Συνήγορος Βασίλης Καρύδης συνάντησε τον νέο διευθυντή του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), Michael

O' Flaherty, κατά την επίσκεψή του στην Αθήνα και συζήτησαν επίκαιρα θέματα της προσφυγικής/μεταναστευτικής κρίσης.

- Στο πλαίσιο επίσκεψης κλιμακίου της Αρχής στη Λέσβο, ο Συνήγορος διοργάνωσε στις 27 Ιανουαρίου συνάντηση για την ανταλλαγή απόψεων και τον συντονισμό ενεργειών μεταξύ των φορέων και συλλογικοτήτων που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της προστασίας των ασυνόδευτων και των συνοδευόμενων ανήλικων προσφύγων και μεταναστών. Στη συνάντηση συμμετείχαν 55 εκπρόσωποι από 26 δημόσιους και μη κυβερνητικούς φορείς και οργανώσεις (βλ. «Προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού»).
- Σε συνάντηση εργασίας⁷ που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη στις 19 Φεβρουαρίου, συμφωνήθηκε Κοινό Σχέδιο Δράσης μεταξύ των Συνηγόρων Ελλάδας, Τουρκίας, ΠΓΔΜ, Αλβανίας, Σερβίας, Σλοβενίας, Κροατίας, Κοσσυφοπέδιου, Ιταλίας και Αυστρίας, έπειτα από πρωτοβουλία του έλληνα Συνηγόρου. Το σχέδιο αποσκοπεί στη διασυνωριακή συνεργασία και επικοινωνία των Συνηγόρων και σε κοινές πρακτικές σε πέντε θεματικούς άξονες (άσυλο, ευάλωτες ομάδες, ρητορική μίσους, κακομεταχείριση - επιστροφές, τοπικές κοινότητες).
- Ο Ειδικός Εκπρόσωπος για προσφυγικά - μεταναστευτικά ζητήματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, Tomas Bocek, συνοδευόμενος από συνεργάτες του, συναντήθηκε στις 7 Μαρτίου και στις 21 Νοεμβρίου με εκπροσώπους του Συνηγόρου⁸. Οι δύο πλευρές συζήτησαν ζητήματα που δημιουργούνται από τον αυξημένο αριθμό αφίξεων προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα, τα προβλήματα κατά την υποδοχή, το θέμα των ασυνόδευτων παιδιών καθώς και τις πρωτοβουλίες δικτύωσης του Συνηγόρου με ομόλογους θεσμούς άλλων χωρών για την προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων και μεταναστών.
- Στις 14 Μαΐου ο Αναπληρωτής Συνήγορος Βασίλης Καρύδης συνάντησε τον Ειδικό Εισηγητή του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, François Crépeau, κατά την επίσκεψή του στην Ελλάδα.
- Στις 5 Ιουλίου ο Επίτροπος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης, Niels Muznieks, συναντήθηκε με τον Βοηθό Συνήγορο Γιώργο Μόσχο και στελέχη της Αρχής στα γραφεία της για ενημέρωση και ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την κατάσταση των δικαιωμάτων στη χώρα, ιδίως για θέματα διακρίσεων και μισαλλόδοξου λόγου, περιορισμού της ελευθερίας και απάνθρωπης μεταχείρισης, προσφύγων και μεταναστών καθώς και ασυνόδευτων ανηλίκων.
- Στο πλαίσιο επισκέψεών του στην Ελλάδα, κλιμάκιο της Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) επισκέφθηκε τα γραφεία του Συνηγόρου στις 18

⁴ <http://www.synigoros.gr/?i=kdet.el.news.367790>

⁵ <http://www.synigoros.gr/?i=kdet.el.news.369782>

⁶ <http://www.synigoros.gr/?i=quality-of-life.el.pznews.400869>

⁷ <http://www.synigoros.gr/?i=kdet.el.news.349254>

⁸ <http://www.synigoros.gr/?i=kdet.el.news.353962>

Ιουλίου και συζήτησε την κατάσταση στα κέντρα κράτησης αλλοδαπών, καθώς και διαχειρίσεις των ασυνόδευτων ανηλίκων.

- Τα μέλη της Επιτροπής Αναφορών του Κοινοβουλίου της Έσσης επισκέφθηκαν στις 23 Σεπτεμβρίου τα γραφεία του Συνηγόρου και ενημερώθηκαν για τη δραστηριότητά του, ειδικότερα στον τομέα των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών. Τους βουλευτές και αξιωματούχους του ομόσπονδου κρατιδίου υποδέχθηκαν ο Συνήγορος του Πολίτη Ανδρέας Ποττάκης και ο Βοηθός Συνήγορος Βασίλης Καρύδης, ο οποίος τους ενημέρωσε για τις προτάσεις και τις παρεμβάσεις της Αρχής.
- Στις 3 Οκτωβρίου ο Συνήγορος του Πολίτη Ανδρέας Ποττάκης συναντήθηκε με αντιπροσωπεία του ομόλογου θεσμού του Αζερμπαϊτζάν. Η επίσκεψη, η οποία επικεντρώθηκε σε θέματα του Μηχανισμού Πρόληψης Βασανιστηρίων, εντάσσεται στο πρόγραμμα διδμοποίησης που υλοποιεί το Υπουργείο Εξωτερικών της Γερμανίας και ο Συνήγορος του Πολίτη της Πολωνίας, με τον ομόλογο θεσμό του Αζερμπαϊτζάν. Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού ο Συνήγορος του Πολίτη της Ελλάδας προσφέρει ενημέρωση και τεχνογνωσία σε θέματα οργάνωσης και προαγωγής του Μηχανισμού Πρόληψης Βασανιστηρίων.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ο Συνήγορος του Πολίτη Ανδρέας Ποττάκης συμμετείχε:

- στη Γενική Συνέλευση του δικτύου Equinet (Βρυξέλλες, 29-30 Σεπτεμβρίου), κατά την οποία οι εθνικοί φορείς προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης κατέληξαν σε κοινά πρότυπα, βασικούς όρους και εγγυήσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να ανταποκριθούν με επάρκεια, αμεροληψία και αποτελεσματικότητα στο έργο τους
- στη συνάντηση των Συνηγόρων των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης που ανήκουν στο Δίκτυο Εθνικών Μηχανισμών Πρόληψης κατά των Βασανιστηρίων (Βελιγράδι, 13-14 Δεκεμβρίου)
- στην ημερίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης με θέμα «Ελευθερία της έκφρασης – Ο ρόλος και η δύναμη των Εθνικών Οργανισμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και άλλων εθνικών μηχανισμών» (Στρασβούργο, 15 Δεκεμβρίου).

Ο Βοηθός Συνήγορος Βασίλης Καρύδης (ως Αναπληρωτής Συνήγορος μέχρι 27.7.2016), συμμετείχε:

- σε στρογγυλή τράπεζα για το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα στο πλαίσιο συνάντησης εργασίας του Διεθνούς Ινστιτούτου Ombudsman (IOI) με θέμα «Προκλήσεις σήμερα για τα ανθρώπινα δικαιώματα: Ο Συνήγορος απέναντι στις απειλές», που

διοργάνωσε ο καταλανός Συνήγορος του Πολίτη (Βαρκελώνη, 26-27 Απριλίου)

- στο ετήσιο συνέδριο της Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) του Συμβουλίου της Ευρώπης με θέμα «Ο συμβουλευτικός ρόλος των εθνικών Αρχών κατά των διακρίσεων προς τη νομοθετική και εκτελεστική εξουσία και άλλους παράγοντες» (Στρασβούργο, 26-27 Μαΐου)
- στο συνέδριο με τίτλο “Refugees - Rule of Law - Lobbying transparency: Is Europe rising to the challenges?” που διοργάνωσε ο ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής (Βρυξέλλες, 13-14 Ιουνίου)
- στο Forum 2016 για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα με κεντρικό θέμα την προστασία των προσφύγων και την κοινωνική ένταξη, που διοργάνωσε ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης - FRA (Βιέννη, 20-23 Ιουνίου)
- στο ευρωπαϊκό συνέδριο του Statewatch “Statewatching Europe: Civil Liberties, the State and the EU” και στο Workshop “The refugee crisis in the Med and in the EU” (Λονδίνο, 25 Ιουνίου)
- στη διεθνή συνάντηση εργασίας «Προκλήσεις που τίθενται από τις μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη για τον θεσμό του Συνηγόρου» που διοργανώθηκε από το Δίκτυο Συνηγόρων της Μεσογείου και το Διεθνές Ινστιτούτο Ombudsman - IOI (Τίρανα, 6-8 Σεπτεμβρίου)
- σε σεμινάριο των “European judges for democracy and freedoms” με θέμα “Basic rights of migrants: The guarantor judge?” (Παρίσι, 21 Οκτωβρίου).

Ο Βοηθός Συνήγορος Γιώργος Μόσχος συμμετείχε:

- στο ευρωπαϊκό συνέδριο “Children’s rights behind bars: Human Rights of children deprived of liberty – Improving monitoring mechanisms”, που διοργανώθηκε από την οργάνωση “Defence For Children” για την παρουσίαση του πρώτου Ευρωπαϊκού Πρακτικού Οδηγού για την παρακολούθηση των χώρων στέρξης ελευθερίας παιδιών (Βρυξέλλες, 15 Φεβρουαρίου)
- στο συνέδριο του Συμβουλίου της Ευρώπης “Reaching the heights for the rights of the child”, στο πλαίσιο του οποίου παρουσιάστηκε η νέα Στρατηγική του για την περίοδο 2016-2021 (Σόφια, 5-6 Απριλίου)
- σε διάσκεψη εμπειρογνομόνων για θέματα σχολικής βίας και εκφοβισμού, που διοργανώθηκε από την ειδική επιτετραμμένη του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ (Φλωρεντία, 10-11 Μαΐου)
- στο σεμινάριο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Συνηγόρων του Παιδιού «Ισες ευκαιρίες στην εκπαίδευση για όλα τα παιδιά και τους νέους» (Δουβλίνο, 7-8 Ιουνίου)
- στη συνάντηση διαλόγου για την προστασία των παιδιών προσφύγων και μεταναστών, που διοργάνωσε η αρμόδια για θέματα δικαιοσύνης επίτροπος της ΕΕ (Βρυξέλλες, 13 Ιουνίου)
- στο Φόρουμ Θεμελιωδών Δικαιωμάτων “Rights, Respect, Real-

ity: the Europe of Values in Today's World", που διοργάνωσε το FRA (Βιέννη, 20-23 Ιουνίου)

- στο διεθνές συνέδριο «Προστασία και μέλλον των παιδιών που μετακινούνται: Μια πρόκληση για την Ευρώπη» που διοργανώθηκε από τον Συνήγορο του Πολίτη της Γαλλίας, το Συμβούλιο της Ευρώπης και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνηγόρων του Παιδιού (Παρίσι, 28 Ιουνίου)
- στο 20ό Ετήσιο Συνέδριο με θέμα «Ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση για όλα τα παιδιά» και τη Γενική Συνέλευση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Συνηγόρων του Παιδιού (Βιλνίου, 20-22 Σεπτεμβρίου).

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

Ο Συνήγορος εκπροσωπήθηκε και παρουσίασε τις απόψεις του για θέματα αρμοδιότητάς του στις παρακάτω επιτροπές της Βουλής:

- στην Ειδική Μόνιμη Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας για την παρουσίαση της *Ετήσιας Έκθεσης 2015* (15 Σεπτεμβρίου)
- στη Διαρκή Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εξωτερικών και Άμυνας σχετικά με το σχέδιο νόμου για τις μεταθέσεις οπλιτών και την άρση του προστίμου ανυποταξίας (14 Ιανουαρίου)
- στη Διαρκή Κοινοβουλευτική Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης σχετικά με το σχέδιο νόμου «Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία και της Οδηγίας 2014/54/ΕΕ περί μέτρων που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, [...] σύσταση Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας και τους υπαλλήλους των καταστημάτων κράτησης και άλλες διατάξεις» (16 Νοεμβρίου)
- στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Περιβάλλοντος σχετικά με:
 - τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη λειτουργία επιχειρήσεων επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων και τους τρόπους αντιμετώπισής τους (27 Ιανουαρίου)
 - την ατμοσφαιρική ρύπανση στο αστικό περιβάλλον (24 Φεβρουαρίου)
 - το ζήτημα του εξασθενομένου χρωμίου στο πόσιμο νερό (Υποεπιτροπή Υδατικών Πόρων, 23 Μαρτίου)
 - τη ρύπανση της περιοχής του Ασωπού και τη λήψη μέτρων αποκατάστασής της (20 Απριλίου)
- στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος και λοιπών Δομών Εγκλεισμού σχετικά με:

- την εκπαίδευση των ανήλικων κρατουμένων (28 Ιουνίου)

- την παραβατικότητα ανηλικών και νέων (14 Σεπτεμβρίου)

- στην Επιτροπή Ελέγχου Περιουσιακής Κατάστασης (7 Σεπτεμβρίου, 26 Σεπτεμβρίου και 26 Οκτωβρίου) βάσει του Ν. 4389/2016
- στην προετοιμασία και τις εργασίες της Βουλής των Εφήβων (ΚΑ΄ Σύνοδος 7-11 Ιουλίου, βλ. «Προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού»).

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ 2016

Επιχειρηματική δράση και προστασία του περιβάλλοντος

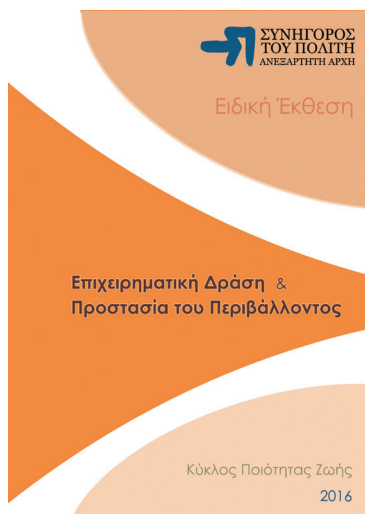
Το 2016 εκδόθηκε ειδική έκθεση της Αρχής με τίτλο *Επιχειρηματική δράση και προστασία του περιβάλλοντος*⁹. Στην έκθεση αυτή ο Συνήγορος καταγράφει τα προβλήματα που έχει διαπιστώσει κατά τη διαδικασία χωροθέτησης και λειτουργίας των επιχειρήσεων του δευτερογενούς τομέα (βιομηχανίες - βιοτεχνίες) και της πρωτογενούς παραγωγής (κτηνοτροφικές - πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις). Επιπλέον, συνοψίζει τα σημεία που στρέβλωσαν την ενεργειακή επιχειρηματικότητα και οδήγησαν στην αποτυχία και κρίση της ανάπτυξης των Φ/Β συστημάτων, ενώ επιχειρεί να σκιαγραφήσει τα ζητήματα που έχουν διαχρονικά καταγραφεί κατά τη λειτουργία συνεργείων και άλλων συναφών δραστηριοτήτων εντός του αστικού ιστού. Κύρια σημεία της παρέμβασης της Αρχής αφορούν:

- την έλλειψη καθορισμού χρήσεων γης και οργανωμένης χωροθέτησης της βιομηχανίας που αποτελούν τους κύριους παράγοντες για την καθυστέρηση ή την πλημμελή έκδοση των προβλεπόμενων αδειών. Αποτέλεσμα αυτών είναι οι αποσπασματικές και προσωρινές λύσεις που οδηγούν στην προσβολή του περιβάλλοντος και της ασφάλειας δικαίου με δυσμενείς επιπτώσεις στις επενδυτικές πρωτοβουλίες
- το νέο σύστημα αδειοδότησης των επιχειρήσεων (ΑΕΠΟ, άδεια λειτουργίας), με το οποίο επιχειρούνται ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις με θέσπιση δεσμευτικών για τη διοίκηση προθεσμιών και ανάληψη του βάρους απόδειξης της συμμόρφωσης από την επιχείρηση. Παραμένουν, ωστόσο, να διευκρινιστούν τα ζητήματα της συμβατότητας των προθεσμιών σε σχέση τόσο με τη δυνατότητα ανταπόκρισης της διοίκησης λόγω της ελλιπούς στελέχωσης, μηχανοργάνωσης και εξοπλισμού, αλλά και των διαφορών που διαπιστώνονται στις επιμέρους διατάξεις. Επιπλέον, εξακολουθούν να παραμένουν επικαλύψεις των απαιτούμενων

⁹ <http://www.synigoros.gr/?i=quality-of-life.el.files.380146>

εγκρίσεων και δικαιολογητικών στις φάσεις της αδειοδότησης

- την ανάγκη ενός ολοκληρωμένου σχεδίου περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων, το οποίο θα πρέπει να περιλαμβάνει την αξιολόγηση των σημαντικών περιβαλλοντικών ζητημάτων, τη γεωγραφική περιοχή που καλύπτει, το μητρώο των εγκαταστάσεων, καθώς και προβλέψεις για τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων αρχών επιθεώρησης
- την έγκαιρη και αποτελεσματική εφαρμογή ενός συστήματος κυρώσεων για τις παραβιάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Τα κατασταλτικά μέτρα ή ποινές θα πρέπει, προκειμένου να αποδώσουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, να είναι ανάλογα προς το μέγεθος της προκαλούμενης βλάβης και κλιμακούμενα, και βεβαίως να επιβάλλονται σε κάθε περίπτωση παραβίασης των οικείων διατάξεων. Τέλος, ο υπολογισμός του ύψους του προστίμου θα πρέπει να συνδέεται με την ποσότητα και το είδος του ρύπου (μεγάλη, μεσαία, μικρή)
- τη θέσπιση θεσμικών μεταρρυθμίσεων για την ενίσχυση της διαφάνειας στον ενεργειακό τομέα και τη δημιουργία ενός νέου αποτελεσματικού μηχανισμού παρακολούθησης των όσων συμβαίνουν στην αγορά ενέργειας, υπό την εποπτεία της ΡΑΕ, ώστε να εντοπίζονται έγκαιρα οι παθογένειες του εγχώριου συστήματος και να υλοποιούνται άμεσα οι απαραίτητες διορθώσεις, λαμβάνοντας υπόψη και τις διαφαινόμενες τάσεις στον διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ Ή ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ

Παραπομπές σε εισαγγελικές αρχές

Ο Συνήγορος συνέταξε και διαβίβασε έκθεση στον εισαγγελέα στις ακόλουθες περιπτώσεις προστασίας δικαιωμάτων παιδιών:

- καταγγελία για κακοποίηση και παραμέληση έφηβης μαθήτριας από το οικογενειακό περιβάλλον, με συνακόλουθη φυγή από το σπίτι (Εισαγγελία Ανηλίκων Αθήνας)
- διαβίβαση έκθεσης σχετικά με συνθήκες ζωής, διαβίωσης και

υγείας δεκατριών εγκύου μαθήτριας (Εισαγγελία Ανηλίκων Πειραιά)

- καταγγελία για κακοποίηση παιδιού (Εισαγγελία Χανίων).

Πειθαρχικοί έλεγχοι

Ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε:

Από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής

- τον πειθαρχικό έλεγχο του Δημάρχου Κηφισιάς, λόγω άρνησης συνεργασίας μαζί του. Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση απέστειλε τον πειθαρχικό φάκελο της υπόθεσης προς το Συμβούλιο του άρθρου 234 Ν. 3852/2010, προκειμένου να γνωμοδοτήσει υπέρ ή μη της θέσης του σε αργία για παράβαση καθήκοντος από δόλο ή βαριά αμέλεια, καθώς και τη διάρκεια αυτής (υπόθεση 188887/2014)
- την άσκηση των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων σε βάρος των Δήμων Αχαρνών (υπόθεση 191759/2014), Νέας Σμύρνης (υπόθεση 201527/2015) και Σπάτων - Αρτέμιδας (υπόθεση 213027/2016).

Από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας

τη διερεύνηση πειθαρχικών ευθυνών του Δήμου Διστόμου – Αντίκυρας – Αράχωβας για τη μη χορήγηση επιδόματος για τη μεταφορά μαθητή κατά τα έτη 2011-2012 και 2012-2013, καθώς, παρά τις επανειλημμένες οχλήσεις της Αρχής, δεν υλοποιήθηκε η σχετική δέσμευση του δημάρχου για την απόδοση των οφειλόμενων χρημάτων στον γονέα.

Από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων

την παραπομπή του Δήμου Πατρέων σε πειθαρχικό έλεγχο λόγω άρνησης συνεργασίας με την Αρχή (υπόθεση 200985/2015).

Από τον Διευθυντή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας

τη διερεύνηση των καταγγελιών μαθητών γυμνασίου για διακριτική και προσβλητική εις βάρος τους συμπεριφορά καθηγήτριας, καθώς και τον πειθαρχικό έλεγχό της. Η καθηγήτρια κρίθηκε ένοχη για σειρά σοβαρών πειθαρχικών παραπτώματων και της επιβλήθηκε ποινή στέρησης αποδοχών μόλις λίγων ημερών. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε εκ νέου στο Υπουργείο Παιδείας ζητώντας την επανεξέταση της ποινής.

Από τον Διευθυντή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Γ΄ Αθήνας

την παραπομπή σε πειθαρχικό έλεγχο Διευθυντή Σχολικής Μονάδας Ειδικής Αγωγής (ΤΕΕ Ειδικής Αγωγής), λόγω επίμονης άρνησής του να εγγράψει στον β΄ κύκλο σπουδών του σχολείου μαθητές εξαιτίας αναφερόμενης διένεξής του με τους γονείς τους.

Ο διευθυντής απομακρύνθηκε και οι μαθητές εγγράφηκαν στο σχολείο.

[Από τον Διευθυντή του ΕΚΑΒ](#)

ζητήθηκε και διενεργήθηκε ΕΔΕ για έλεγχο υπαλλήλων του ΕΚΑΒ Άρτας, για μεγάλη καθυστέρηση σε διακομιδή ασθενούς. Αναμένονται τα αποτελέσματα και οι τυχόν πειθαρχικές ποινές που επιβλήθηκαν.